

Ο ΣΤΡΑΓΑΛΑΤΖΗΣ

Ο Στραγαλατζής των Ἀθηνῶν

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ στραγαλατζῆ ἤχημαζεν ἄλλοτε εἰς Ἀθήνας. Σήμερον ὅμως διατρέχει τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς κρίσεως, ἐγγὺς δὲ καὶ ἀφευκτον ἐπίκειται τὸ μοιραῖον τέλος του. Μετὰ τινά ἐτη μόλις θὰ τὸ ἐνθυμεῖται καὶ θὰ τὸ ἀναφέρῃ ἡ εὐθυμος ἀνεκδοτολογία. Μαζὶ

δὲ μὲ τὸν στραγαλατζῆν τείνουν νὰ ἐξαφανισθοῦν καὶ ἄλλα συναφή: τὸ σαλιέεεπ, τ' ἀραπόσταρα τοῦ γαλάτιου καὶ τὰ μαρόνια κάστανα.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως. Ὁ στραγαλατζής εἶνε σήμερον ἀναχρονισμός. Ἐμεινε εἰς τὸ πρό ἐξηκονταετίας καθεστώς. Καὶ ὡς τύπος, καὶ ὡς ἐπάγγελμα, καὶ ὡς σιλουέτα, μὲ τὴν ἀναλλοίωτον παραγκοῦνικην φόρμαν του, δὲν ἤλλαξε διόλου. Ὑπῆρξεν ἐντελῶς ξένος τῆς ἐξελιξέως, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο γύρω του. Ἀφ' οὗτου, πρὸ 60 καὶ 70 ἐτῶν κατήρχετο ἀπὸ

τὴν ἐριδῶλακα Θεσσαλίαν διὰ νὰ ἐξασκήσῃ τὸ νωθρόν καὶ νυσταλέον ἐπάγγελμά του εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἔμεινε δ' ἴδιος καὶ ἀπαράλλακτος. Ὅλα γύρω του ἐτροποποιοῦντο, μετεβάλλοντο, ἐξεπολιτίζοντο. Νέα γούστα, νέαι ἀνάγκαι, νέαι ἀπαιτήσεις. Ἐκεῖνος ἔμεινε ὁ ἴδιος, πρωτογενής καὶ ἀπελékητος, ὡς νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε πέριξ του. Αἱ Ἀθηναὶ ἤλλαξαν εἰς βαθμὸν ἀγνώριστον. Αὐτὸς ἔμεινε στερεότυπος, ὡς cliché τῆς Λειψίας. Τὸν ἀναγνωρίζεις ἐξ ἀποστάσεως μιλίων. Μὲ τὸν αἰώνιον ταβλᾶν ἐμπρὸς του, μὲ τὸ ἴδιον πρωτογενὲς ἐμπόρευμα: τὰ στραγάλια, τὰ ζαχαρένια κόκκινα μπιστούνια, τῆς χρωματιστῆς κουλοῦρας, τὸν μελένιο χαλδᾶ, τὰ σουσα-

μένα παστέλια — όλα αυτά αναπεπταμένα εις τὴν κλασικὴν σκόνιν καὶ τὰ ἔντομα τῆς ἀθηναϊκῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐν τῷ μεταξύ, νέοι τύποι πλανόδιοι, νέα ἐμπορεύματα ἐνεφανίζοντο εἰς τοὺς δρόμους. Τὸ πρῶτον πλῆγμα ὑπέστη ὁ στραγαλατζῆς ἀπὸ τὸ «πάσσα-τέμπο». Ἐπειτα ἦλθαν «ἡ καλοψημένες, ζεστές ροδοκόκκινες κουλοῦρες», αἷτινες ἀπὸ ἀρκετῶν ἤδη ἐτῶν ξεφουρνίζονται καὶ τὸ ἀπόγευμα. Μετ' ὀλίγον κατέφθασε καὶ τὸ βαρὺ πυροβολικόν! «Τὰ φυστίκια», «ἡ μέντες», «ἡ καραμέλες τοῦ γάλακτος». Ἀπέναντι ὧν αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐπιδρομέων, πῶς ν' ἀνθέξη ὁ ταλαίπωρος στραγαλατζῆς μετὰ τὸ προκατακλυσμαῖον τοῦ ἐμπορεύμα;

«σαλιέεεεε...»

Ἄλλοτε ὅμως, πρὸ 30 καὶ 40 ἐτῶν, ἤκμαζε. Εἰς ὅλα τὰ μέρη, εἰς κάθε τρίστρατον, εἰς πᾶσαν καμπήν θὰ ἐβλέπατε ἐνθρονισμένον καὶ ἓνα στραγαλατζῆν ὀπισθεν τοῦ ταβλά του. Εἰς τὸ Σύνταγμα, εἰς τὴν Ὁμόνοιαν, πέριξ τῆς Καπνικαρέας, εἰς κάθε κέντρον. Πρωτίστως δὲ ἔξω εἰς τὴν αὐλόπορταν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, εἰς τὰ Σχολαρχεῖα, τὰ Γυμνάσια. Φαίνεται ὅτι ἡ μαθητικὴ νεολαία τῶν χρόνων ἐκείνων εἶχε πολὺν γερὸν τὸν στόμαχον. Μαζὶ μετὰ τοὺς ὑπερσυντελείκους καὶ τὰ γερούδια κατεβρόχθιζεν ἀπλήστως καὶ τὰ κακοχώνευτα καὶ ἀποπετρωμένα στραγάλια. Ὅλες ἡ πεντάρες τῶν μικρῶν ἀπέληγον εἰς τὸν ταβλάν τοῦ στραγαλατζῆ. Πρὸς μεγαλειτέραν δὲ ἐξόδευσιν εἶχεν ἐφευρεθῇ καὶ τὸ παιγνίδι τοῦ

σπασίματος τῶν ζαχαρένιων μπαστουνιῶν. Ὁ στραγαλατζῆς ἐδύθη εἰς τὸν σωρὸν τῶν στραγαλιῶν ἓνα μπαστούνι ἢ ἓνα κουλοῦρι ζαχαρένιο, καὶ οἱ μικροὶ παῖκται, ἐξ ἀποστάσεως τριῶν-τεσσάρων βημάτων, μετὰ τρία ἢ τέσσαρα ἐκσφενδονιζόμενα στραγάλια, διηγωνίζοντο ποῖος νὰ τὸ σπάσῃ πρῶτος καὶ τὸ λαφυραγωγῇ. Ὅταν ἡ νίκη ἡμφισθητεῖτο, ἐπενέβαινε ὁ στραγαλατζῆς καὶ ἐκανόνιζε τὸ γέρας καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, ποῖος δηλαδὴ ὁ κερδίζων καὶ ποῖος ὁ πληρώων. Καὶ ἡ ἐπαίζαν μεταξύ των, ἡ ἐνίοτε ὁ μαθητὴς εἶχεν ἀντίπαλον τὸν ἴδιον στραγαλατζῆν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῇ ὁρμῇ τοῦ παιξίματος ὁ στραγαλατζῆς ἠναγκάζετο, θέλων καὶ μὴ, νὰ ἀνοίγῃ πιστώσεις εἰς τοὺς μικροὺς πελάτας, ὁπότε τὰ βερεσέδια αὐτὰ τὰ ἔγραφεν εἰς τὸ τεφτερί του. Αἱ πιστώσεις ὅμως αὐταὶ ἦσαν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπισφαλεῖς, συνεπαγόμεναι καὶ τὸ ἀπαραίτητον σκά-

σιμο τοῦ κανονιοῦ. Ἡ μόνη υπέγγυος κινητὴ περιουσία τῶν δυστρο-
πούντων ὀφειλετῶν ἦσαν τὰ μαθητικὰ βιβλία των, ἀλλ' ἡ κατάσχε-

σίς των παρου-
σίαζε δυσκολίας.
Ἐπρεπε νὰ ἐκ-
τελεσθῇ βιαίως
ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπι-
σπεύδοντος στρα-
γαλατζῆ, ὁπότε
θὰ ἠναγκάζετο
νὰ ἀπομακρυνθῇ
τοῦ ταβλᾶ του.
Τότε δὴ τότε ἐξ-
έθετε τὸ ἐμπό-

«μαρόνια κάστανα»

ρευμά του εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ρεμούλαν
τῶν ἄλλων μαθητῶν. Εἰς παρομοίας ἐξα-
φνικὰς ἐπιδρομὰς ὑπέκειτο ὁ κακόμοιρος
στραγαλατζῆς, ὅταν κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ
πανηγύρεις διήρχετο ἀπὸ μέρη, ὅπου ἦσαν
συγκεντρωμένοι οἱ μικροὶ γαβριάδες. Ὁ ποιητὴς τῆς ἐποχῆς ἐκεί-
νης εἶχε περιγράψει μίαν τοιαύτην κωμικοτραγικὴν περιπέτειαν :

Μὲ μιὰ κρυφὴ τριζλοποδιά
τὸν ξάπλωσε πλατεῖα-φαρδεῖα
μὲ τὰ στραγάλια ὅλα.
Φωνάζουν, δέρονται, κτυποῦν,
καὶ μὲ τῆς φοῦκτες των ἄρποῦν
λονκούμια καὶ παστέλια,
καὶ σ' ὅλη τὴν ὀγλοβοή
δυνό-τρεις κλητῆρες παρκεῖ
ξεραίνονται στὰ γέλια.

Σήμερον ὁ στραγαλατζῆς, ἐκ-
τοπισθεὶς ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς
τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἔχει
μεταφέρει τὸν ταβλάν του εἰς τὸ
Παγκράτι, τὰ Πετράλωνα, τὰ Πι-
θαράδικα καὶ τοὺς ἀποκέντρους
μαχαλάδες τῶν Ἀθηνῶν.

Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ψυχorra-
γούντος ἐπαγγέλματος τοῦ στρα-
γαλατζῆ, ἐπεστρατεύθη καὶ ὅλη
ἡ οἰκογένεια. Ἡ ἐρίτιμος συμβία
του βοηθεῖ κόπτουσα τὸ δαδίον
διὰ τῆς ἀξίνης, συσκευαζόμενον
εἰς μικρὰ μάρτα, τὰ ὅποια περᾶ-
γουν γυμνόποδες καὶ κουρελῆδες οἱ τρυφεροὶ βλαστοὶ τοῦ στραγα-

«Ὡραῖα φυστίκια—μονὰ ἡ ζυγὰ»

οἱ τρυφεροὶ βλαστοὶ τοῦ στραγα-

λατζή: «Δαδίιι... καλό δαδίιι!..» Ἀτυχῶς ὁμως καὶ ὁ κλάδος οὗτος τοῦ ἐμπορίου υπέστη καίριον τραῦμα, ἀφ' ὅτου οἱ χωρικοὶ τῆς Ἀττικῆς ἤρχισαν νὰ μεταφέρουν εἰς τὴν πόλιν φορτία ὅλα ἀπὸ «κοκουνάρες γιὰ προσάναμμα», εἶδος καύσιμον ἀσυγκρίτως εὐθηρότερον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ «σαλιέεεπ, ζισιό'νεεε...» περιήλθε εἰς...

παγεράν ἀδιαφορίαν ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ, ὁλόκληρος ἡ πατριαρχικὴ οἰκογένεια τοῦ στραγαλατζή ἐκηρύχθη ἐν διωγμῷ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ στραγαλατζής καὶ ὁ σαλεπτζής εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐναλλάσσον τὸ σαλέπι μὲ τὰ στραγάλια, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. Ἄλλοτε τὸ περιφρονούμενον ἤδη σαλέπι ἦτο εἰς τὴν ἡμερησίαν ἢ — κυριολεκτικώτερον —

τὴν νυκτερινὴν διάταξιν. Κατὰ τὰς παγεράς καὶ τουρτουριστικὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος, ὅταν ὁ βορρᾶς ἐσύριζε καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐμυκῶντο ἀγρίως, περιεφέρετο, διαλαλούμενον ἀπὸ τὴν λεπτὴν, συμπαθητικὴν εἰς λὰ μινόρε φωνὴν τοῦ σαλεπτζή καὶ εἰς τὰς πλέον ἀριστοκρατικὰς συνοικίας, ὅπου εὗρισκε πελάτας τὸ θερμαντικὸν τοῦ ἀφέψημα.

Ἄλλ' ἔκτοτε, αἱ ὀρέξεις, αἱ συνήθειαι, αἱ ἀνάγκαι ἤλλαξαν. Ἡ ἀδηφάγος πρόδοξος, ἡ καταρρίπτουσα καὶ ἀπορροφῶσα, θὰ φάη αὖριον-μεθαύριον καὶ τὸν στραγαλατζήν μὲ ὅλον τὸν ταβλᾶν του, ὅπως ἐξηφάνισε καὶ τὰ ζαχαροπλαστεῖα ἐκεῖνα, ὅπου κατεσκευάζοντο τὰ

τρίγωνα, οἱ ἐργολάβοι καὶ τὰ κουρκέτια. Τὰ στραγάλια, τὰ παστέλια, ὁ μελένιος, καὶ τὰ ζαχαρένια μπαστούνια ἀντικατεστάθησαν σήμερον μετὰ φυστίκια, τὰ φουντούκια. τῆς σοκολάτες, τῆς μέντες καὶ τῆς καραμέλλες τοῦ γάλακτος. Τὸ δὲ γλοῦδες σαλέπι καὶ ἡ πατροπαράδοτος φασκομηλιά μὲ τὸ γάλα καὶ τὸ ἀρωματῶδες τέιον.

[Ἀθῆναι, Ἰούνιος τοῦ 1911]

ΙΩ. Ν. ΠΗΛΙΚΑΣ

Εἰς γέρον γυναικοθήραν

ΚΟΚΟΡΕΥΕΣΑΙ τοῦ κάκου! Εἶσαι μπαίγνιο τῶν κοκκόρων!
Εἶσαι... «ἀκίνδυνον πυρεῖον δίχως θεῖον καὶ φωσφόρον»!..

ΣΑΤΑΝΑΣ